

**UCHWAŁA NR LXI/480/2023
RADY MIEJSKIEJ W GOLCZEWIE
z dnia 14 grudnia 2023 r.**

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Golczewo na lata
2024– 2026”**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40, 572, 1463 i 1688) w związku z art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023r. poz. 1426 i 1429 t.j.), Rada Miejska w Golczewie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Golczewo na lata 2024 – 2026” w brzmieniu określonym jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą od dnia 1 stycznia 2024 r.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Tomasz Caban

WPROWADZENIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Golczewo na lata 2024-2026 zwany dalej "Programem" jest dokumentem Gminy opracowanym, w celu realizowania konstytucyjnej zasady udzielenia szczególnej pomocy rodzinie i dziecku.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem, które zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne dziecka. Może oddziaływać w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazywać mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowywać jego aktywność i postępowanie na całe życie. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Dla dziecka, rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia spokoju emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa. Instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Ważne jest, aby podmioty służące na rzecz dziecka i rodziny współpracowały ze sobą, mając na uwadze prawo do zachowania przez dziecko tożsamości i prawo do utrzymania kontaktów z rodzicami. Niestety przeszkodami mogą być choroba alkoholowa, czy pijaństwo rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, są to problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia. Rodziny te wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych oraz przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością ze strony rodziny. Ponadto praca z rodziną powinna być prowadzona przez

odpowiednio przygotowaną kadre, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najszybciej. Zamiast zastępować rodzinę w pełnieniu jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Tak naprawdę ważne jest aby zachodziła wzajemna interakcja między rodziną, a pracownikiem służb społecznych, wtedy istnieją większe szanse na osiągnięcie założonych efektów.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Golczewie w ramach pracy socjalnej udziela rodzinom wsparcia w zakresie swoich zadań. Jeżeli zachodzi potrzeba, udziela pomocy finansowej rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa. Zawarte w niniejszym Programie propozycje pomocowe wzmacniają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji, poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej.

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna rodziny. Szczególną pomoc ze strony władz publicznych należy skierować do rodzin wielodzietnych i niepełnych, gdyż często znajdują się one w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Rodzina jest podstawową komórką społeczną składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny mogą zagrażać pewne czynniki. Można wymienić wśród nich zjawiska patologiczne. Ich wpływ może czynić daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz, często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Golczewie jest podmiotem realizującym ten cel na poziomie gminy Golczewo. Zadania niniejszego Programu skoncentrowane będą nie tylko na dziecku, lecz na całej rodzinie. Pomoc powinna koncentrować się na wspomaganiu osób i rodzin wymagających wsparcia w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej,

a także wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do pełnego i samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

UWARUNKOWANIA PRAWNE REALIZACJI PROGRAMU

1. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024 – 2026, opracowano w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023 r. poz. 1426 t.j.)
2. Zadania przyjęte do realizacji w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań zawartych w następujących aktach prawnych:
 - 1) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2023 r. poz.901, ze zm.);
 - 2) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. Z 2021r. poz.1249 oraz z 2023r. poz. 289 i 535);
 - 3) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz.165 ze zm.)
 - 4) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 172 ze zm.)
 - 5) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz.571 ze zm.)
 - 6) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Golczewo na lata 2021-2031 przyjęta uchwałą Nr XXIII/173/2020 Rady Miejskiej w Golczewie z dnia 27 listopada 2020 r.
 - 7) ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem” (Dz. U. z 2020r. poz. 1329 ze zm.)

DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W GMINIE GOLCZEWO

Gmina Golczewo składa się z 14 sołectw i Osiedla Golczewo. Na terenie gminy Golczewo znajdują się: 2 szkoły podstawowe, 1 przedszkole, 1 punkt przedszkolny, 3 placówki wsparcia dziennego.

Gminę Golczewo według stanu na dzień 31.12.2022 roku zamieszkiwało 5.519 mieszkańców. W tabeli przedstawiono liczbę ludności jaka zamieszkiwała w gminie w latach 2020-2022. Z danych wynika, że liczba mieszkańców gminy Golczewo systematycznie maleje.

<i>ROK</i>	<i>LICZBA MIESZKAŃCÓW</i>
2020	5.606
2021	5.585
2022	5.519

*Powyższe dane dotyczą osób zameldowanych na terenie gminy Golczewo

Diagnoza lokalna dotycząca funkcjonalności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych została dokonana w oparciu o dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Golczewie. Punktem wyjścia do określenia zadań Programu jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem ww. ośrodka w formie zasiłków: stałego, okresowego, celowego, zasiłków na zakup żywności w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”.

<i>Lp.</i>	<i>ROK</i>	<i>LICZBA RODZIN</i>	<i>LICZBA OSÓB</i>
1.	2020	117	237
2.	2021	111	223
3.	2022	97	212

Z przedstawionych powyżej tabel wynika, że z roku na rok zarówno liczba mieszkańców jak i liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej maleje.

Gmina Golczewo opracowała i uchwaliła w 2020 r. trzyletni „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Golczewo na lata 2021-2023 ”.

Głównym celem Programu było wspieranie rodzin, poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Realizując zadania określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Ośrodek Pomocy Społecznej w Golczewie zatrudniał 1 asystenta rodziny.

W okresie od **01 stycznia 2020r. do 31 grudnia 2022r.**, asystent rodziny współpracował z **38** rodzinami w których było **103** dzieci.

Do głównych zadań asystenta rodziny należy pomoc rodzinie przy wdrażaniu prawidłowych postaw życiowych wszystkich jej członków, pomoc w zmierzeniu się z sytuacjami życia codziennego, nauka nowych, skutecznych metod wychowawczych, wsparcie przy podejmowaniu działań zmierzających do poprawy sytuacji w rodzinach czy mediacja w konfliktach np. rodzinnych, sąsiedzkich lub z urzędami.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Golczewie, wynika, że w okresie **od stycznia do grudnia 2022 r.** udzielono wsparcia rodzinom w związku z występującymi problemami:

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	42	70
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	5	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	74
Bezrobocie	54	132
Niepełnosprawność	41	75
Długotrwała lub ciężka choroba	23	38
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	18	69
W tym:	rodziny niepełne	49
	rodziny wielodzietne	18
Przemoc w rodzinie	2	13
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	6	7
Narkomania	0	0

Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	4
Zdarzenia losowe	0	0
Kłęska żywiołowa	0	0
Razem	225	554

W 2022 roku głównym powodem przyznawania wsparcia było bezrobocie. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami udzielania pomocy było ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba i potrzeba ochrony macierzyństwa. Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej bezrobocie i ubóstwo pozostają jednym z głównych powodów. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych zdiagnozowano na 5 miejscu.

Z powyższych danych wynika także, że na terenie Gminy jest wysoki odsetek rodzin wymagających długofalowego wsparcia w aspekcie opiekuńczo-wychowawczym. Bezradność w sprawowaniu opieki ma różne przyczyny. Bezrobocie jednego z rodziców lub obojga, a co za tym idzie, niskie dochody, które nie pozwalają na zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, trudne warunki mieszkaniowe to wszystko wpływa na funkcjonowanie rodziny. Innym powodem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest brak umiejętności wychowawczych. Wyniesione z domu nieprawidłowe wzorce czy niewłaściwe relacje w rodzinie to m.in. czynniki wpływające na złe funkcjonowanie rodziny. Dużym niebezpieczeństwem jest sprawowanie opieki przez rodziców nadużywających alkoholu i środków psychoaktywnych. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Golczewie wynika, że rodziny z problemem alkoholowym korzystają z pomocy ośrodka. Wiele osób korzystających z pomocy, nadużywa alkoholu, jednak ośrodek nie dysponuje dokumentami stwierdzającymi chorobę alkoholową.

Na rzecz rodziny szerokie działania prowadzi Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej . Do zadań zespołu należy między innymi: diagnoza problemu przemocy w rodzinie, podjęcie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie i mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, opracowanie procedur postępowania w związku z wystąpieniem przemocy domowej.

Z uzyskanych danych ilość procedur „Niebieskiej Karty” na terenie naszej gminy przedstawiała się następująco:

	2020	2021	2022
Liczba formularzy NK-A wszczynających procedurę	13	17	10

W tym przekazanych przez przedstawicieli:	Policji	12	12	7
	Pomocy społecznej	1	5	3
	Oświaty	0	0	0
	Ochrony zdrowia	0	0	0
	GKRPA	0	0	0
Liczba zakończonych procedur NK		9	20	5
Liczba zgłoszeń, co do których rozstrzygnięto o braku zasadności podejmowanych działań		1	2	0
Liczba procedur NK przekazanych do innych ZI		0	1	0

Liczba założonych Niebieskich Kart nie zawsze świadczy o skali zjawiska przemocy w rodzinie. Może być to efekt prowadzonych od lat kampanii informacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie, większej świadomości społeczeństwa oraz częstszych działań służb i instytucji (np. w wyniku konfliktów rodzinnych).

Źródłem problemów w rodzinach mogą być niskie kompetencje wychowawcze rodziców, bezrobocie, przemoc, uzależnienie. Przy zapewnieniu wsparcia i pomocy pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz pomocy z innych instytucji istnieją duże szanse utrzymania prawidłowego poziomu funkcjonowania rodziny, co zmniejsza ryzyko odebrania dzieci i pozostawienie ich w rodzinie biologicznej.

Kiedy dochodzi do sytuacji, w której rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona, sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem pieczy zastępczej i umieszczeniu dziecka poza rodziną biologiczną. Z danych uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kamieniu Pomorskim (wg stanu na dzień 31.12.2022r.), wynika, że 4 dzieci z terenu gminy Golczewo przebywa w pieczy zastępczej, w tym:

- w rodzinach zastępczych spokrewnionych 3 dzieci,
- w rodzinach zastępczych niespokrewnionych 0 dzieci,
- w placówce opiekuńczo-wychowawczej 1 dziecko.

ANALIZA SWOT

W Programie zastosowano analizę SWOT jako narzędzie pozwalające zidentyfikować i usystematyzować mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia społecznego obszaru gminy Golczewo.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dobry poziom zabezpieczenia w ramach systemu pomocy społecznej i wspierania rodziny (asystentura rodzin, pomoc finansowa i rzeczowa, praca socjalna, kontrakty socjalne)	Brak lokalnego ośrodka wsparcia dla osób przeżywających kryzys, dotkniętych przemocą w rodzinie, brak schronienia w sytuacjach interwencyjnych
Realizacja gminnych programów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy domowej	Niewystarczająca oferta wspierająca dla rodziców z małymi dziećmi
Prowadzenie terapii AA dla osób uzależnionych od alkoholu	Brak wystarczających środków finansowych
Realizacja programów profilaktycznych, w tym prozdrowotnych adresowanych głównie do dzieci, młodzieży i rodziców	Niewystarczające zaangażowanie oraz brak współpracy ze strony rodzin objętych asystentem rodziny
Współpraca z pedagogami szkolnymi, kuratorami zawodowymi i społecznymi, wychowawcami klas do których uczęszczają dzieci podopiecznych OPS objętych pomocą asystenta rodziny	Niski poziom aktywności i gotowości ze strony społeczności lokalnej do współpracy
Wspieranie rodzin przeżywających trudności w zakresie prawidłowego wypełniania ról społecznych	Problem starzejącego się społeczeństwa
Cykliczne programy edukacyjne w szkołach	Niewystarczająca ilość usług medycznych, rehabilitacyjnych

Otwartość na współpracę ze środowiskiem lokalnym	Problemy mieszkańców związane z długotrwałą lub ciężką chorobą, wiekiem starczym oraz niepełnosprawnością
Szeroki dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych (stadiony, orliki, boiska wiejskie, siłownie zewnętrzne, place zabaw), nowe zajęcia aktywnego spędzania czasu	Wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej, brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów
Profesjonalizacja kadry pracowniczej poszczególnych instytucji działających na rzecz rodzin	Niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i komunalnych, brak mieszkań chronionych
Dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników OPS	Problemy w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych oraz funkcjonowania rodzin wielodzietnych
Posiadanie placówek wsparcia dziennego	Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych
Działający młodzieżowy Ludowy Klub Sportowy "ISKRA GOLCZEWO"	Zbyt dużo dokumentacji pochłaniającej czas możliwy do przeznaczenia na pracę socjalną
	Zwiększenie ilości zadań nakładanych na jednostki organizacyjne, a w związku z tym niewystarczająca kadra
	Brak rodzin wspierających
SZANSE	ZAGROŻENIA
Wzrost świadomości i zaangażowania lokalnej społeczności w działania na rzecz dziecka i rodziny,	Brak wystarczających środków własnych na współfinansowanie projektów,
Poprawienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami gminy,	Przekazywanie nowych zadań samorządowi gminnemu bez przekazywania odpowiednich środków finansowych,
Skuteczne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych i realizacja programów rządowych,	Niewystarczające środki finansowe na efektywną pomoc i rozwój gminy,
Prowadzenie programów profilaktycznych z zakresu szkodliwości uzależnień wśród dzieci i młodzieży,	Trudności z motywowaniem rodzin do zmiany stylu życia, opór przed usamodzielnieniem,
Aktywizacja zawodowa bezrobotnych oraz osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy,	Postawa roszczeniowa klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Golczewie,
Wzrost świadomości i wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez rodziców,	Uzależnienie finansowe od Ośrodka Pomocy Społecznej w Golczewie,
Zwiększająca się świadomość rodziców i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożenia uzależnieniami,	Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych w rodzinach,
Pojawienie się tendencji społecznej do	Wzrost kosztów utrzymania rodzin,

zdrowego stylu życia,	
Możliwość wnioskowania o dodatkowe źródła finansowania prowadzonych działań,	Nierówność szans w dostępie do instytucji kultury, zdrowia, pomocy społecznej wynikające z odległości i trudności komunikacyjnych,
	Narastanie zjawiska "wyuczonej bezradności".

Z przedstawionej powyżej analizy wynika, że system wsparcia rodziny cechuje się różnorodnością, która stanowi niezbędną podstawę do rozwoju kompleksowej oferty usług dla rodzin z dziećmi. Równocześnie występują pewne luki i niedoskonałości w oferowanym rodzinom wsparciu, które należałoby zniwelować poprzez realizację zadań wynikających z Programu.

CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2024-2026.

ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami Programu są rodziny zamieszkałe na terenie gminy Golczewo, które doświadczają problemów opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone są umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź też takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Odbiorcami Programu mogą być również przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

ZAŁOŻENIA MERYTORYCZNE PROGRAMU

Do samorządu gminy i instytucji zajmujących się edukacją, zdrowiem, profilaktyką zagrożeń oraz bezpieczeństwem, w tym także socjalnym oraz społeczności lokalnej należy tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziny - podstawa prawna art.176 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

W związku z uchwaleniem nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., zmieniła się struktura działań na rzecz rodziny. Wiele zadań zawartych w niniejszym programie obecnie jest realizowana w ramach statutowych zadań instytucji i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej. W związku z tym zakłada się:

1) zintegrowanie działań w zakresie wspierania rodziny oraz dostosowanie istniejących zasobów na potrzeby realizacji ustawy o pieczy zastępczej i wspieraniu rodziny;

- 2) diagnozę jakości funkcjonowania rodziny - jej potencjału i zagrożeń. Jest to krok, który nada indywidualny kierunek dalszej pracy z rodziną nad rozwojem jej mocnych stron, wykorzystaniem szans oraz zminimalizowaniem zagrożeń;
- 3) zindywidualizowany charakter działań i zespołowa realizacja zadań przez instytucje i organizacje specjalizujące się w udzielaniu pomocy rodzinom i dzieciom oraz społeczność lokalna;
- 4) założeniem docelowym jest utrzymanie stanu pożądanego i nabycie umiejętności samodzielnego radzenia sobie danej rodziny.

GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Bardzo ważnym jest utrzymanie dziecka w rodzinie bądź jego powrót do rodziny, praca z rodziną powinna być rozpatrywana z perspektywy dziecka.

Cel główny

Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w Gminie Golczewo, sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

Cele szczegółowe:

- 1) pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju,
- 2) zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny,
- 3) zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny,
- 4) udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie przeżywającej kryzys,
- 5) tworzenie warunków do wykonywania zadań gminy w obszarze wspierania rodziny.

Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026

1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.

Lp.	Działania	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1	Praca socjalna z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.	- liczba rodzin objęta pracą socjalną,	2024-2026	- OPS
2	Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich i promowanie prawidłowego modelu rodziny.	- liczba osób objęta programami,	2024-2026	- OPS - placówki oświatowe - GOKIS
3	Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego.	- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką, - liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objęta,	2024-2026	- OPS - Placówki Wsparcia Dziennego w gminie Golczewo - GOKIS - placówki oświatowe
4	Zapewnienie rodzinom szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego.	- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie.	2024-2026	- OPS - GKRPA - Ośrodek zdrowia
5	Rozwijanie systemu ulg skierowanych do rodzin z dziećmi w tym również wielodzietnych i wielopokoleniowych.	- liczba rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny, - liczba rodzin objętych Zachodniopomorską Kartą Rodziny, - liczba rodzin objętych Zachodniopomorską Karta Seniora	2024-2026	- OPS

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i i rodziny.

Lp.	Działania	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1	Zapewnienie pomocy materialnej rodzinom wymagającym wsparcia.	- liczba rodzin objętych pomocą finansową	2024-2026	- OPS
2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkołach i przedszkolach.	- liczba dzieci i młodzieży objętych dożywianiem	2024-2026	- OPS
3	Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, w tym bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy.	- liczba prowadzonych procedur :Niebieska Karta”, - liczba osób, którym udzielono pomocy w formie schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy.	2024-2026	- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy Domowej, - OPS
4	Pomoc w wyposażeniu dzieci i	- liczba dzieci i młodzieży,	2024-2026	- OPS

młodzieży w podręczniki, artykuły szkolne, pomoce naukowe. Odzież i obuwie sportowe oraz dofinansowanie do dojazdów do szkół (stypendia i zasiłki szkolne).	którym udzielono pomocy.	- placówki oświatowe - Urząd Miejski w Golczewie
--	--------------------------	---

3. Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny.

Lp.	Działania	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1	Zapewnienie rodzinom dostępności do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, terapeutycznego).	- liczba rodzin, którym udzielono specjalistycznego wsparcia	2024-2026	- OPS - GKRPA - organizacje pozarządowe
2	Podjęcie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.	- liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	2024-2026	- OPS
3	Udzielanie rodzinom pomocy w formie wsparcia asystenta rodziny i prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny.	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	2024-2026	- OPS

4. Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie przeżywającej kryzys.

Lp.	Działania	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1	Zabezpieczenie środków finansowych na utrzymanie dzieci z terenu gminy Golczewo w pieczy zastępczej.	- liczba dzieci z terenu gminy Golczewo umieszczonych w pieczy zastępczej, - wysokość środków finansowych Gminy Golczewo wydatkowanych na utrzymanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	2024-2026	- OPS - Urząd Miejski w Golczewie
2	Podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny, pracowników socjalnych i innych pracowników lokalnego systemu wsparcia.	- liczba osób, które podniosły kwalifikacje	2024-2026	- wszystkie podmioty lokalnego systemu wsparcia
3	Podjęcie innych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych mieszkańców gminy Golczewo.	- liczba lokalnych programów	2024-2026	- Urząd Miejski w Golczewie - OPS -GOKIS - organizacje pozarządowe

5. Tworzenie warunków do wykonywania zadań gminy w obszarze wspierania rodziny.

Lp.	Działania	Wskaźnik	Termin realizacji	Realizatorzy
1	Działania wspierające realizację zadań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony ofiar przemocy domowej.	- dane ze sprawozdań realizacji programu	2024-2026	- Urząd Miejski w Golczewie - OPS
2	Działania wspierające realizację zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.	- dane ze sprawozdań realizacji programu	2024-2026	- Urząd Miejski w Golczewie - OPS

SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

Dla realizacji celów zakłada się następujące działania:

1. Wsparcie interdyscyplinarne.

Podczas pracy z rodziną bardzo ważne jest, aby działania różnych instytucji były skoordynowane. Można realizować to poprzez grupę interdyscyplinarną, w skład której wchodzić powinni w szczególności: pracownik socjalny, asystent rodziny, pedagog, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Praca grupy interdyscyplinarnej powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

2. Prowadzenie i rozwój różnorodnych form wsparcia dziennego.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, potrzebują pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym konieczny jest rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie:

- ✓ opiekuńczej (świetlice i kluby środowiskowe, ogniska wychowawcze),
- ✓ specjalistycznej (socjoterapeutyczne, dla dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania, socjalizacyjne dla młodzieży).

W Golczewie od wielu lat funkcjonuje placówka wsparcia dziennego prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie. Ponadto w gminie Golczewo powstały kolejne dwie placówki wsparcia dziennego. Wynika to z zapotrzebowania na takiego typu placówki. Umożliwia to także dostępność placówki dla większej

ilości dzieci co może zapobiegać problemom, które występują w wielu rodzinach. Jedna z placówek znajduje się w Wysokiej Kamińskiej, druga zaś w Niemicy.

3. Pomoc w formie rodzin wspierających.

Rodziną wspierającą mogą być osoby z najbliższego otoczenia rodziny. Zadaniem rodziny wspierającej jest pomoc rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pomoc ta będzie wynikać z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, a realizowana będzie na podstawie zawartej umowy. Rodzina wspierająca może otrzymać zwrot kosztów świadczonej pomocy, co zostanie określone w treści umowy. W celu podniesienia skuteczności oddziaływania rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo oraz szkolenie. W gminie Golczewo prowadzona jest akcja informująca i promująca (tablica ogłoszeń, bip, informacje pracowników socjalnych i asystenta) dla wszystkich rodzin, które są chętne wspierać i pomagać tym rodzinom, które z różnych względów nie radzą sobie z obowiązkiem opieki i wychowania.

4. Poradnictwo specjalistyczne.

Sposoby prowadzenia pracy z rodziną mogą być następujące: konsultacja i poradnictwo specjalistyczne (pedagogiczne, psychologiczne, prawne, zawodowe, itp.), terapia systemowa rodziny, trening umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacja, mediacja. Narzędziem wzmocnienia rodziny będzie również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o zdrowie i higienę osobistą i otoczenia. Tam, gdzie jest to potrzebne i możliwe, praca powinna opierać się o kontakt z rodziną. Poradnictwo powinno dotyczyć sposobów zaspokajania potrzeb dziecka i rozwiązywania problemów wewnątrzrodzinnych. Terapia rodzin powinna być prowadzona z wykorzystaniem najnowszych metod i technik terapeutycznych. Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W 2018 roku w Golczewie swoją działalność rozpoczął Punkt Pomocy Rodzinie. Zostało przystosowane pomieszczenie, w którym rodzina będąca w potrzebie uzyskuje pomoc psychologa, prawnika czy terapeuty uzależnień. Jest to niewątpliwie ogromne ułatwienie, gdyż w poprzednich latach takiej formy pomocy trzeba było poszukiwać poza granicami gminy Golczewo.

5. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne.

W ramach działań profilaktycznych powinno uwzględnić się usługi dla rodzin wychowujących dzieci, szczególnie dzieci niepełnosprawne, które stanowią pomoc rodzicom w zapewnieniu należytej opieki w czasie, gdy nie mogą jej sprawować osobiście lub gdy ich kompetencje rodzicielskie są niedostateczne.

6. Organizowanie grup wsparcia, grup samopomocowych i pomocy wolontariackiej.

Narzędziem wzmocnienia rodzin dysfunkcyjnych może być pomoc wolontariacka oraz tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych, których celem będzie wymiana doświadczeń, zapobieganie izolacji, a także wzmocnienie systemu wsparcia.

7. Pomoc i wsparcie asystenta rodziny.

Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowanie dzieci. Zadaniem asystenta jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka.

Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania przedstawiają się następująco:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,

- i przekazywanie tej oceny kierownikowi;
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno - pomocową, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną;
- - wykonywanie innych czynności i obowiązków wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Praca asystenta rodziny polega również na inicjowaniu i rekomendowaniu zadań zespołowych, w skład których wchodzić będą m.in. asystent rodziny, pedagog, pracownik socjalny, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Praca asystenta rodziny lub zespołu powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów środowiska rodzinnego, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

8. Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin.

Odbiorcami tego działania powinny być osoby i rodziny, które nie mogą funkcjonować w sposób prawidłowy biorąc pod uwagę posiadane środki i zasoby. Wsparcie powinno być wielopłaszczyznowe i obejmować zarówno poprawę ich warunków bytowych jak i wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, barier w dostępie do leczenia, rehabilitacji, wypoczynku i innych. Priorytetem pomocy jest zapewnienie dzieciom i młodzieży ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych ciepłych posiłków, wyposażenia w podręczniki i artykuły szkolne, opieki przedszkolnej, wypoczynku i możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego.

9. Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo–terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki na utrzymanie dziecka wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Spodziewanym efektem realizacji Programu powinno być:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- ograniczenie patologii społecznej,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

PODMIOTY REALIZUJĄCE PROGRAM

Założenia Programu Wspierania Rodziny w ramach swoich kompetencji winny realizować samorządowe jednostki organizacyjne, właściwe organizacje pozarządowe i inne podmioty, w szczególności realizujące zadania na zlecenie gminy Golczewo oraz osoby specjalizujące się, bądź mające kontakt z dzieckiem i rodziną.

Przy realizacji Programu współpracować winny:

- 1) podmioty publiczne:

- Urząd Miejski w Golczewie (właściwe komórki i stanowiska),
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Golczewie,
- Przedszkole Publiczne w Golczewie,
- Zespół Szkół Publicznych w Golczewie,
- Szkoła Podstawowa w Wysokiej Kamieńskiej,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Golczewie,
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Golczewie,

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej w Golczewie

2) podmioty niepubliczne:

- zakład opieki zdrowotnej,
- organizacje pozarządowe działające w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji i kultury oraz inne,
- kluby i organizacje sportowe,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- organizacje charytatywne,

3) samorządowe służby i instytucje o zasięgu powiatowym i inne:

- Sąd Rejonowy w Kamieniu Pomorskim,
- Powiatowy Urząd Pracy w Kamieniu Pomorskim,
- Komenda Powiatowa Policji w Kamieniu Pomorskim
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kamieniu Pomorskim
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kamieniu Pomorskim,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- stowarzyszenia działające w zakresie pomocy społecznej, edukacji i kultury, sportu, ochrony zdrowia, itp.,
- inne podmioty.

W realizacji swoich zadań wyżej wymienione podmioty powinny kierować się dobrem rodziny, a jej wspieranie traktować jako priorytet, także wówczas gdy nie stanowi ono ich podstawowej misji.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie programu odbywać się będzie ze środków:

- 1) budżetu Gminy Golczewo;
- 2) dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych;
- 3) dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych;
- 4) programów rządowych z zakresu wspierania rodziny;
- 5) funduszy Unii Europejskiej;
- 6) innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych.

MONITOROWANIE PROGRAMU

Monitoring Programu będzie się odbywał w formie sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodzin oraz przedstawienia potrzeb, przedkładanego Radzie Miejskiej w Golczewie w terminie do dnia 31 marca każdego roku.

PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Golczewo na lata 2024 – 2026 zakłada tworzenie coraz to lepszych warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci, a systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promocji rodzinnego stylu życia może zahamować proces umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną. Program zakłada skoordynowanie pracy różnych instytucji, placówek i organizacji pozarządowych, które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Uzasadnienie

1. Konieczność podjęcia uchwały.

Zgodnie z treścią art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023r. poz. 1426 t.j.) rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1 wyżej wymienionej ustawy, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież, w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

2.Stan aktualny przedmiotu unormowania.

Brak unormowania przedmiotu, poprzedni Program zakończył się 31.12.2023 r.

3.Skutki finansowe, gospodarcze i społeczne.

Spodziewanymi skutkami realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia ich bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego wsparcia dla rodziny i dziecka. Stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

4.Źródła finansowania.

Realizacja Programu będzie odbywać się w zakresie posiadanych środków budżetu gminy, budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

5.Wyniki przeprowadzonych konsultacji i dyskusji w sprawie stanowiącej przedmiot unormowania.

Przedmiot unormowania nie wymaga przeprowadzenia konsultacji.